

Yeni Büyükşehir Belediyesi Kanunu Mahzurludur

‘İdarî Reform’, ilk bakışta yöneticilere en kolay gelen reformdur. Çalışma hayatının önemli bir kısmını idarî reform projeleriyle geçiren eski bir bürokrat olarak yazıyorum. Alırsınız önünüze idarî şemaları, kadroları, genel seviyede iş değerlendirmeleri yaparsınız. Daha sonra, ‘Yahu bu daha önce neden kimsenin aklına gelmemiş?’ diye ahkâm kesersiniz... Arkasından gelsin kanunlar, yönetmelikler, tebliğler...

Halbuki, çok büyük bir medeniyetin, uzun asırlar boyunca meydana getirdiği ana sistemle oynadığının farkında bile değilsinizdir...

Rahmetli Özal’ın talimatıyla Haziran 1984’te çıkardığımız Yetki Kanunu’na dayanarak ilk Büyük Şehir Yönetimleri Kanunu’nu uygulamaya koyduk. Hazırlık esnasında yaptığımız itirazlarda ne yazık ki haklı çıktık. Aradan geçen yaklaşık yirmi yılın genel değerlendirmesini yaparsak, bazı faydalarına rağmen ‘büyükşehir’ uygulamasının hâlâ halledilememiş

çok çeşitli mahzurları olduğunu görürüz.

Bu konuda İstanbul ile diğer vilâyetleri mukayese etmek doğru değildir. İstanbul’a mahsus özel bir yönetim modeli geliştirilmesi, her dönemde zaten bir ihtiyaç hâlinde ortaya çıkmıştır.

Yeni Kanun Tasarısı’na göre; mevcut 14 büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki idare sınırı olacak şekilde genişletilmekte; ayrıca yeni 13 il’de aynı şekilde büyükşehir belediyeleri kurulmakta; il genelindeki bütün belde belediyeleri ile köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bunlar belediyelere ‘mahalle’ olarak katılmaktadır.

Bu model, Türkiye’de sadece İstanbul, biraz da Kocaeli için geçerli olabilir. Bunun haricinde, ‘Büyükşehir belediye hudutlarının il hududu olarak kabul edilmesi’ her bakımdan son derece mahzurludur. Mevcut 50 km.lik geçici uygulamalar bile başarılı olmamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel vasıflarının başında ‘üniter’ (tekçi) devlet olması gelir. 23 milyon kilometrekarelik bir cihan imparatorluğunun mirasını 800 bin kilometrekareye sığdırıp bölünüp parçalanmadan muhafaza etmenin başka yolu da yoktur. Yeni Anayasa çalışmalarında da bu hususun ön plânda değerlendirileceğine inanıyoruz.

İşte üniter devlet uygulamasının da temel esası ve örgütlenme şekli ‘il idaresi’dir. Zaman zaman yapılmak istendiği gibi, ‘bölge’ veya ‘eyâlet’ esasına dayanacak olan ‘federatif sistem’, altını çizerek ifade edelim ki Türkiye’nin bölünüp parçalanmasına yol açar. Eğer bu tasarruf, müstakbel bir ‘Başkanlık Sistemi’ hesabıyla yapılıyorsa, bu da yanlıştır; esasen Başkanlık Sistemi için federatif sistem de şart değildir.

1987 Temmuz’unda, ‘Müstakbel etnik bölgeyi ilân mı ediyorsunuz?’ diye karşı çıkmama rağmen 8 Güney Doğu ili ‘Olağanüstü Hâl Bölgesi’ olarak ilân edilmiş ve bu uygulama -faydasızlığı bir yana- ırkçı bölücülerin uluslararası referanslarını teşkil etmişti.

Şimdi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nden çektiklerimiz yetmiyormuş gibi, buna Van ve Mardin’i ekleyerek yeni bir ‘etnik bölge’ oluşturmanın ne anlamı vardır? Yoksa, bazı kişiler ‘özerk bölge’ sevdasına katkıda bulunmak mı istiyorlar?...

Yeni Kanun Tasarısı’nın mahzurları bu kadarla da kalmıyor. Bir defa bu kanun tasarısı, vatandaşın yerel yöneticilerle temasını azaltması ve ilişkilerini gevşetmesi sonucunu doğuracaktır. Bir uçtan diğerine yüzlerce kilometre mesafe bulunan bir yönetim, yetkisi ne olursa olsun etkisini azaltacaktır. Bu da ‘katılımcı demokrasi’nin genel ilkelerine uygun değildir.

Diğer taraftan, belediyeçilik kurumu geniş kırsal alanlara hizmet vermeye uygun değildir. Henüz şehirlerdeki gecekondü meselesi halledilememişken, belediyeler vasıtasıyla köye açılmak bir netice vermeyecektir.

İhtiyaçların en yakın birimler tarafından karşılanması ilkesi de (subsidiarite) gerçekleştirilemeyecektir.

Biz, Başbakanımız gibi geçmişte çok başarılı olmuş bir belediye başkanının bu yazdıklarımızı tekrar değerlendirmesini bekliyoruz.

* Bu Yazı 8 Mayıs 2012 Tarihinde Sabah Gazetesi’nde Köşe Yazısı Olarak Yayımlanmıştır.